

Francesc Surroca, un heroi anònim a la Girona del franquisme

Àngel Surroca i Ramon Balasch publiquen una biografia del combatent republicà, víctima de la repressió feixista de la postguerra

Francesc Surroca, amb els seus dos fills, Jordi i Àngel, a la presó de Girona, a Salt, el dia de Reis de 1943. | Família Surroca

Walter Benjamin va parlar dels herois anònims que, en contra del que se sol creure, són els protagonistes de la història, però, sovint, resten desconeguts. Aquest és el cas de Francesc Surroca Puig, un republicà gironí que exemplifica la crueltat de la repressió franquista. La seva figura ha estat recuperada per un fill seu, Àngel Surroca, i per Ramon Balasch, que acaben de publicar *Francesc Surroca Puig. Combatent per la República (1903-1951)* (Balasch Editor) (<https://www.balasheditor.cat/>).

Es tracta d'una obra curosament editada que aporta material tret de la foscor gràcies al treball dels autors. Àngel Surroca ha rescatat de l'oblit dels arxius militars l'expedient penal amb l'edició facsímil íntegra d'un consell de guerra, la segona després de la de Lluís Companys publicada el 1999. Una de les aportacions del llibre és que a través del testimoni dels denunciants s'ha pogut reconstruir la vida d'aquest combatent d'ideals democràtics i nacionalistes.

La vida d'un heroi anònim

Francesc Surroca va néixer al carrer de les Ballesteries, al cor de Girona. Orfe de pare als 5 anys i de mare als 15, va créixer amb la seva la tieta Concepció, una venedora de fruita, i als 17 anys va començar a treballar al sector bancari (1920), fins arribar ser apoderat i sotsdirector del Banc de Catalunya a Girona (1928-1931). En fer fallida el Banc de Catalunya, pocs mesos després de la proclamació de la República, va fer-se càrrec de la defensa dels perjudicats. Van ser uns anys en què el seu compromís amb la nova situació política es va anar solidificant, fins a convertir-se en secretari d'ERC a les comarques gironines. Després del 6 d'Octubre de 1934, en

el qual va participar, va passar dos mesos a la presó de Girona. Fou el primer cop que hi entrava, però no seria el darrer.

L'obra aporta molta informació sobre les duríssimes condicions de vida a la presó de Girona, on els guàrdies eren gratificats per cada presoner que mataven

Surroca va exercir diverses responsabilitats a la delegació d'Economia de la Generalitat a Girona. La seva responsabilitat en la Federació de Sindicats Agrícoles de Catalunya (FESAC) i en la col·lectivització de Cervià de Ter va fer-li guanyar enemics poderosos. En plena Guerra Civil, va combatre al front i fou fet presoner. Acabat el conflicte, fou internat a la presó de Girona. Aquí és on s'enceta la part més cruel d'aquesta història personal, que va ser també la desgràcia de tota la Catalunya vençuda.

Els denunciants

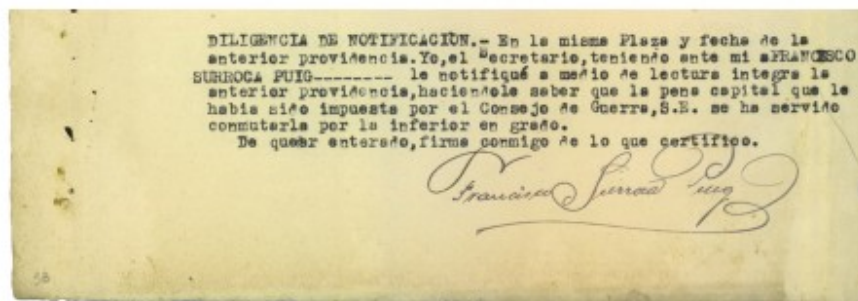
Va ser acusat d'adhesió a la rebel·lió i d'haver donat mort a un militar durant els fets del 6 d'Octubre, un fet del qual era innocent i pel qual van ser acusats d'altres presos. Es va donar el cas que el fiscal va demanar per a ell 30 anys de presó, però el tribunal el va condemnar a mort. En aquesta sentència, segons demostren els autors aportant la documentació del judici, va ser determinant el testimoni de deu denunciants.

El llibre aporta els testimonis dels acusadors de Surroca, entre els quals prohoms de Girona com Manuel Bonmatí, fundador de "Presència"

De tots ells, alguns van denunciar fruit de pressions. D'altres, però, ho feren a consciència. Persones com Manuel Bonmatí Romaguera, Narcís Mateu Matas, Pere Petit Rosell i Josep Pou Batlle. El cas de Bonmatí és dels més llastimosos. Cap de la Lliga a l'Ajuntament de Girona, coneixia perfectament Surroca del Banc de Catalunya i en tenia bona opinió, ja que Surroca havia estat directiu de la Central Lletera de Girona, la qual depenia precisament del consistori gironí. Tot i així, acusa el processat de tots els mals, inclòs d'haver apallissat unes monges en un col·legi electoral de Girona el 1934, uns fets en què no havia intervingut. Bonmatí va ser una figura rellevant del franquisme a Girona i fou el fundador de la revista *Presència*.

La presó de Girona

El llibre dona moltes dades sobre la vida a la presó de Girona, on les condicions pels presos no podien ser més cruels. Els autors expliquen fets fins ara desconeguts, com que els guardians rebien un premi de cent pessetes per cada presoner a qui donaven mort. Finalment, després d'onze mesos d'espera, Francesc Surroca va ser indultat. Primer, la condemna a mort fou commutada per la de 30 anys de presó. Després, el 1943, va poder sortir en llibertat provisional.

Signatura extraordinàriament expressiva de Francesc Surroca Puig en rebre la notificació de la commutació de la pena de mort per la pena inferior de trenta anys de Reclusió Major (foli 33).

Però la seva vida no va ser gens fàcil, fins al punt que va optar per abandonar Girona, on el clima se li va fer irrespirable, i es va refugiar a la casa d'un cosí seu a Barcelona. El final de l'itinerari vital de Surroca va ser també molt trist. Amb moltes dificultats per sortir endavant, va viure la postguerra com una derrota permanent i es va abocar a la desesperació. Els autors aporten en el llibre la carta de comiat que va enviar precisament al seu fill Àngel explicant la decisió de treure's la vida, el 1951 a Monistrol de Montserrat. Un altre punt en comú amb el final de Walter Benjamin.

La recerca d'Àngel Surroca i Ramon Balasch rescata també una obra de teatre inèdita, La felicitat entre reixes, escrita per Francesc Surroca quan es trobava al corredor de la mort el maig del 1940, a més d'algunes cartes amb la seva dona i els seus amics, dibuixos i fotos. Una obra completa, sobre aquest heroi anònim, que compleix la tasca que Benjamin recomanava: "La construcció històrica es consagra a la memòria dels qui no tenen nom".